Olasz grófné volt, halszakértő lett Mexikóban - A napsütésben ragyogó lakás már belépéskor kellemes közérzetet ad az érkezőnek. A növények, a bútorok mexikói hangulatot varázsolnak körénk. Faith Bea mostanában két perzsa cicájával osztja meg a szobákat. Édesanyját nemrég temette, lányai, férje az óceán túlsó partján laknak.

A Mexikói Nagykövetség szűz jegyében született sajtóreferense San Marinoban kezdte "nemzetközi" pályafutását.
Édesanyja pedagógus, édesapja a háború előtt pénzügyminiszteri sajtótitkár volt,'45 után nyugdíjazták. Újságíróként írt néhány cikket Hitler ellen, talán ez mentette meg. Nem csoda, ha a lánya nem akarta a szocializmust építeni. Nem csak a harangok, hanem a sugárzó szépségű Bea is Rómába ment. Ez persze nem volt olyan egyszerű.
- El akartam menni innen, és erre 1969-ben egy házasság, méghozzá egy jó parti kínált alkalmat - veszi föl a fonalat.
- Abban az időben nem egy lányismerősöm jutott hasonló sorsra...
- Egy itt vadászgató Conte-Borghesi gróffal ismerkedtem meg társaságban, aki nemsokára feleségül vett. San Marinóban laktunk, ahol a határon ez olvasható:"Benvenuti nell'antica terra della libertá", azaz, Isten hozta Önöket a szabadság ősi földjén.
Röviddel a csehszlovákiai események után ez különösen jól hangzott, de az Olaszországon belüli kis köztársaságban egy húszéves fiatalasszonynak meg kellet őrülni az unalomtól.
- Milyen volt grófnének lenni San Marinóban? Sikerült beilleszkednie magyarként az arisztokrata családba?
- Ez annak a nagyon híres Borghese családnak a bolognai ága.
Nem nagyon illeszkedtem be, mert csak egy évet voltam ott. Szokatlan volt a helyzet és rendhagyó a házasságunk is. Amikor összeházasodtunk a polgármester gratulált az anyósomnak, hogy a fia egy kommunista országból mentette ki az asszonyát. A legjobb az volt, hogy ő is akkor tudta meg, hogy a fia megnősült. Emiatt ideiglenesen ki is tagadták. Az anyósom velencei Morosini hercegnő volt, öngyilkos lett, de az egész família egy kicsit őrült volt.
- Akkor talán jobb is, hogy nem születtek utódok...
- Igen.
- Megfordult a fejében, hogy mégis benne maradjon ebben a családban?
- Nem, mert nem szerelmi házasság volt, az volt a célom, hogy kijussak Amerikába.
- New Yorkba...
- Igen.
Reggelenként megkérdezte tőle a szobalány, mit óhajt reggelizni comtessine. Aztán olvasgatott egy keveset, és élvezte volna az önálló parlamenttel rendelkező húszezres kisváros forgatagát, de ebéd után már az utolsó turista is kihúzta a lábát a miniállamból. Gondolt egyet Bea, és Bolognába költözött "albérletbe", a család ottani lakásába.
- Elváltunk, megsemmisítették a házasságunkat, és elvesztettem a San Marino-i állampolgárságomat. Az ottani útlevelem érdekes volt, mert kézzel állították ki. A baj csak az volt, hogy amikor például Indiába mentünk nászútra, nem tudták, hol van San Marino. A repülőnk már régen elment, mi még mindig azt magyaráztuk hol is van.
Bea Rómába ment és beiratkozott a Képzőművészeti Akadémiára szobrászatot tanulni. A jó nevű Pericle Fazzini professzornál - aki a Vatikán néhány kapuját csinálta - tanult négy évig. Az

utolsó időben pedig már díszlet- és jelmeztervezőként dolgozott, és együtt élt egy olasz íróval, Mario Morettivel. Szinte észrevétlenül repült el hét év Olaszországban.
Azt mondják, hétévenként változások jönnek az ember életében. Bea esetében így történt.

Meglátni és megszeretni...

- 76-ban még együtt voltam Marioval, de már vége felé tartott a kapcsolatunk. Jorge - a későbbi férjem - éppen a mexikói Excelsior tudósítójaként jött az októberi választásokra. Akkor ismerkedtünk meg. Költő és politikai újságíró, számos kötete jelent meg. Az első felesége olasz volt, ő is élt néhány évet ott, és jól beszélte a nyelvet. Szilveszterre ismét visszajött Rómába. Én éppen akkor készítettem a diplomamunkámat. Ígért hozzá valami anyagot, júniusra el is küldte, amikor már rég levizsgáztam. Meghívott Mexikóba, nézzek körül a hazájában. '77 szeptemberében kimentem hozzá, tartóztatott, és végül maradtam. Két hónap múlva, decemberben összeházasodtunk.

A házasságkötés nem ment simán, mert mindenféle papírokat követeltek tőle Magyarországról, de sikerült közjegyző előtti nyilatkozatokkal áthidalni ezeket a hiányosságokat. A szokástól eltérően csak egyszerű polgári esküvőt tartottak, nem volt száz vendég és tucatnyi fogásból álló ebéd, meg mariachi zenekar. Mexikóban sexeniokban - a hatévenkénti elnökválasztás idejében - mérik az időt. Nevezetes nap volt, akkor töltötte utolsó évét Echeveria elnök és másnap iktatták be Lopez Portillot.
- Amikor fölszállt a gép a római repülőtérről, sejtette, hogy mexikói asszonyként fog majd újra visszajönni Európába?
- Őszintén szólva nem. Honnan tudhattam volna, tetszik-e nekem majd Mexikó. De egy egészen más világ tárult föl, szinte éreztem, hogy kinyílott a horizont előttem. Nagyon izgalmas világba, érdekes emberek közé kerültem. Bár New Yorkba készültem, ott maradtam Mexikóvárosban.
- Mennyi idő alatt rázódott bele az új kultúrába, szokásokba? A nyelvvel nem lehetett sok gondja az olasz után.
- Elég könnyen ment. Nemsokára terhes lettem, és megszületett Zulejka lányom. Nem maradtam otthon, hanem hamarosan munkába álltam, mert csak így lehet egy nyelvet jól megtanulni. Dolgoztam egy olasz könyvesboltban, később négyórásként minisztériumban.
- Megint egy új családba kellett beilleszkednie. Befogadta a Hernandez família?
- Ők örülnek, ha valaki oda megy. A mexikóiak büszkék arra, ha őket választják. A férjemnek rettentő nagy a családja, sok testvére van. Egy-egy születésnapon negyven unoka meg dédunoka is összegyűlt. Nagyon jó kapcsolatba kerültem az anyósommal, bár én vagyok a harmadik felesége Jorgenek.
A Szerelem Mexikóban című film jut eszembe, a nagy mexikói családról. Sok az ünnep, ahogy Octavio Paz mondta: a mexikóiaknak az ünnepek jelentik az egyedüli luxust. A nagy családokban pedig sok a névnap, születésnap. Amikor valaki tizenöt éves lesz, fantasztikus ruhákat kap, a lányokat felöltöztetik, mint egy menyasszonyt. Ez afféle beavatási szertartás. A ruhát beteszik nejlonba és őrzik életük végéig. Ott sokkal gyakrabban hívják vendégségbe egymást még a legszegényebb emberek is. Ha valaki távollét után hazaérkezik, az is nagy ünnep, ilyenkor szinte kiteszik a lelküket. A családok jobban összetartanak, mint mifelénk. A szülők általában együtt laknak a fiatalokkal, talán nincs is idősek szociális otthona. A nagy családban valaki mindig gondoskodik az öregekről. Mexikóban sok a fiatal, a lakosság fele húsz

éven aluli. Ebből majd később lesz gond: ki fogja eltartani ezt a korosztályt?
- Számon tartják-e, hogy kinek az ősei spanyolok, kinek indiánok vagy keverékek?
- Mexikóban a meszticek a társadalom minden szintjén képviseltetik magukat, és ők alkotják a lakosság legnagyobb részét. A politikusok többsége is az. Ritka ma már, hogy valakiben csak spanyol vér csörgedezzék. A spanyolul nem vagy alig beszélő indiánok helyzete nyilván nehezebb.
- Hogy teltek a hétköznapjai? Megszokta a nem éppen csíramentes ivóvizet?
- Volt két muchacha, cselédlány, akik segítettek. Édesanyám is kinn volt éveken keresztül. Igazi művészi karriert ott már nem tudtam befutni, mert lefoglalt a gyereknevelés. Amikor megérkeztem, egy hónapig én is elég rosszul voltam, de ha átesett valaki néhány hasmenéses fertőzésen, utána már immúnissá válik. Az igaz, hogy Mexikóban az utcai árusoktól a turistáknak általában nem ajánlott ételt venni, mert nem tudhatjuk, hogy milyen vizet használtak. Később ilyen helyeken is nyugodtan ehettem, mert már védett voltam. Egyébként a politikusok is gyakran láthatók utcai árusoknál falatozni.

Halak és receptek

Beának kreativitásért nem kellett a szomszédba mennie, így amikor a halászati minisztériumban dolgozott, a fejébe vette, hogy ír egy könyvet a mexikói halételekről. No nem egyszerű szakácskönyvet, hanem egy szakkönyvet a haltenyésztésről, kiegészítve receptekkel. Ennek kapcsán beutazták az egész köztársaságot, és eljutottak egészen apró falvakba is. A halpiacokon pedig a halárusok mondták el nekik a régi ételeket. Összegyűjtötték és ki is próbálták a recepteket.
- Ez tulajdonképpen néprajzi gyűjtőmunka volt.
- Az, de arra is gondoltunk, hogy ezek az ételek ne legyenek nagyon drágák, mert volt egy szociális szempontunk is. Elsősorban az alsóbb néprétegek, a földművesek és az alsó középosztály számára elérhető ételeket ajánlottunk.
A mexikói étrend változatossá tétele is célunk volt. A mintegy huszonöt ezer kilométernyi tengerparton, jut hely a halászoknak. A halban rengeteg a protein, mégis elsősorban disznóhúst és baromfit esznek. Arra is bíztattuk az embereket, hogy a földrajzi- és terepadottságok függvényében építsenek gátakat és halastavakat, tenyésszenek halat.

A legérdekesebb persze mindig a halpiac, a La Viga volt, ahol leültek, amíg elkészítették a halat, ittak egy kis tekilát, ettek néhány osztrigát, és a fülükbe húzatták a mariachit. Ez nem volt rossz indítás - munkakezdésnek.
- Milyen élményeik voltak a gyűjtőúton?
- Loretoban, Dél-Kaliforniában, a Csendes óceánnak erre a szakaszára jönnek párzani a bálnák. Egyébként ez egy sivatagos félsziget, gyönyörű rózsaszínű sziklákkal a tengerparton, de csak kaktuszok, pelikánok és sasok élnek meg itt, ezért elég sokáig lakatlan volt. Mára persze fantasztikus szállodák épültek. Ez a vidék a tengeri horgászok paradicsoma. Egyszer kipróbáltuk a csernya hal fogását. Hajnali négykor keltünk, az indiánok kivittek bennünket a tengerre, s egyszercsak vagy tucatnyi delfin kezdett ugrálni körülöttünk. Csodálatos élmény volt. Amikor elmentek, leengedtek egy hosszú madzagot csalival, egy idő után fölhúzták és fürtökben lógtak rajta a szardíniák. Ezekkel kezdődött a nagy halak fogása. Nagyon fejlett ösztöneik vannak, ha megérzik a veszélyt, elbújnak a sziklák közé, ahonnan már nem lehet őket előcsalogatni. A halászok fogtak egy óriási csernyát, a parton föltrancsírozták, és a

hotelban aznap meg is csinálták a nagy részét. Ha pedig a vendég akarja, el is viheti magával hűtőben a repülőn. Otthon akár egy évig is eheti.
- Meddig tartott ez az érdekes munka?
- Három évig és három könyvet írtunk, szerkesztettünk a barátnőmmel. Az egyik még ma is haltenyésztési tankönyv. Az alapismereteik hiányoztak, mert előfordult például - ezt megírták a minisztériumba -, hogy a szabályszerűen épített halastóba telepített halakat nem etették, mondván találnak azok maguknak ennivalót. El is pusztultak szerencsétlenek.

A földindulás

1985 szeptember 19-én, reggel hét óra húsz perckor 8,5-ös erősségű földrengés rázta meg Mexikóvárost és környékét. A négy percig tartó rezgéssorozat óriási károkat okozott és sok ezer áldozatot követelt.
- Az ilyen időpontokat az ember egy életre megjegyzi - idézi föl a szörnyű reggelt Bea. - A lányok reggeliztek, készültek az iskolába, amikor elkezdődött. Mexikóban már többször átéltünk földrengést, szinte megszoktuk, de most éreztük, hogy ez más, mint a korábbiak. A többméteres kilengések borzasztó hatásúak. Ott mindenki tudja, hogy ilyenkor az ajtóba kell állni, hogy ne omoljon rá a mennyezet. A cselédlányok is odarohantak, átöleltük egymást és imádkoztunk. Közben láttuk, hogy a közelben lévő tévétorony összeomlik. A lakásban a bútorok dűltek-borultak, a tévénk leesett. Nagy dübörgés és zaj volt, föltámadt a szél és mindenhol hatalmas porfelhő szállt.
- Szörnyű élmény lehetett.
- Pedig milyen szép környéken, a Colonia Roman, a Plaza Rio de Janeirón laktunk. A 14 emeletes házunk ugyan nem dőlt össze, szerkezetileg ép maradt, de nagyon megrongálódott. A nyolcadik emeleti lakásunk falai kidőltek, a lift leszakadt, a lépcső is hiányos volt, alig tudtunk lemenni. Mindenki fölkapta a gyerekeket, állatokat és óvatosan lementünk. Kiszaladtunk a parkba, ahol sírtak, zokogtak az emberek, és rettegve vártuk a folytatást, az utórengéseket. Bár nem lehetett tudni, hogy melyik pillanatban jönnek az újabb rezgések, föl kellett mennem, hogy a nélkülözhetetlen dolgokat magamhoz vegyem. Az ablakok kitörve, a szél keresztül-kasul járt a lakásban. Iszonyatos látvány volt. A bútorokat később csak daruval tudták lehozni. Az utcákon az aszfalt fölgyűrődött. Elég sok áldozat volt a környékünkön is. Aztán lassan-lassan magunkhoz tértünk a sokkból. Eltelt két nap, sokan visszaköltöztek az első rengéskor megrongálódott lakásukba, és akkor megint megmozdult a föld. Borzasztó volt, hogy egy szinte teljesen összedőlt épületben egyszercsak megszólalt a telefon. Nyilván a hozzátartozóit kereste valaki. Az ismerőseink is rohantak oda, amikor megtudták, hogy arrafelé volt a központja a földrengésnek, és amikor meglátták, hogy néz ki a házunk, azt hitték már nem élünk. A férjem akkor éppen Washingtonban volt, telefonálni nem lehetett a házba, mástól tudta meg, hogy életben vagyunk. Néhány hónapig mi is kölcsönlakásban éltünk.
- Néhány éve még lehetett látni a Reformán és az Alameda park környékén is a megrongálódott házakat és üres telkeket.
- Nem messze tőlünk, a Zocalo felé volt egy varroda, ahol sok nő dolgozott. Az épület összeomlott, a romok és a nagy gépek agyonnyomták a munkásnőket. Valaki közülük talált egy működő telefont, kért segítséget, de nem tudták megmenteni őket. Mind meghaltak. Sokáig rettenetes bűz terjengett arrafelé. Még hónapok múlva is lógtak ki a romok alól az éppen munkába vett ruhák. Az Alamedán volt egy olcsó, nagy szálloda, amiben főleg ösztöndíjasok laktak. Közülük is sokan meghaltak, amikor összedőlt az épület. Az volt az a beépítetlen telek.

Egy kórház is összeomlott, a szülészetén a kismamák mind meghaltak, de a csecsemők közül néhány - több napon át étlen-szomjan - túlélte a katasztrófát. Ez igazi szenzáció volt. Ötezer körülire becsülték az áldozatok számát. Meghalt a lányaim egyik tanára is. Egyébként egész Mexikóvárosban nagy volt a szolidaritás, a segítőkészség az emberekben. Apácák kenyeret osztottak, és lassan újraindult az élet. Az egész város fölbolydult, mindenfelé bútorokkal megrakott teherautók rohangáltak.

Az UNAM - a Mexikói Állami Egyetem - Geofizikai Intézetének magyar vezetője, dr.Cserna Zoltán mesélte, hogy a 33 emeletes Latin-Amerika torony tervezője a földrengéskor fönn volt az épületben lévő irodájában, kapaszkodott az íróasztalába, és a lelki szemei előtt leperegtek a torony statikai tervei. Épen maradt, tehát jók voltak a számítások. Azt mondják 14 méteres kilengései voltak, de néhány ablak kitörésén kívül más baj nem történt. A szakértők szerint többféle földrengés van: amikor csak egy irányba leng, az nem olyan veszélyes, de ha több irányú a mozgás, az nagy kárt okoz. A régi építésű házak és a 4-6 emeletes épületek ez utóbbi rengéseket nem bírták ki. Még a földrengés is "osztálykülönbségek" mentén pusztított, mert elsősorban a szegények által lakott, rosszabbul - sokszor "anyagtakarékosan" - megépített házak dőltek össze.
- Mi történt azután, hogy tönkrement a lakásuk, de szerencsére a hajuk szála sem görbült meg?
- Azt a tanévet még Mexikóban fejezték be a lányok, s a férjemet kinevezték a madridi nagykövetségre kulturális attasénak, így két évre oda költöztünk. Diplomata-feleségként nem dolgozhattam, és a lányok a híres San Patricio Líceumba jártak iskolába. Amikor visszajöttünk, lehetőség adódott arra, hogy a magyarországi nagykövetségre kerüljek, ami azért volt fontos, hogy a lányok megtanulhassanak jól magyarul. Diplomata státuszba nem kerülhettem, mivel az ottani alkotmány nem engedi, hogy például a külügyben és a tengerészeti minisztériumban vezető beosztást töltsenek be, akik nem mexikói születésűek.
Bea története l989-ban itthon folytatódott a két nagylánnyal, akik Budapesten, a Károlyi Mihály spanyol nyelvű gimnáziumban fejezték be az iskoláikat. Zulejka ismét Mexikóvárosban van, az UNAM-on filozófiát tanul, és érdeklik az ezoterikus tanítások, az asztrológia, a maya és az azték kutatások. Az ilyen tudományok ott már régebben "divatba" jöttek, mint nálunk, de kérdés, hogy meg lehet-e ebből majd élni. Daniela pedig édesanyja vágyait követve New Yorkba ment modern balettet tanulni. Emellett ruhatárosként dolgozott, a legutóbb pedig elvégzett egy többszáz dolláros tanfolyamot, ahol mixelni is megtanult. Ő imádja a konyhát, nagyon jól főz.
A lányok a tengerentúli szülőföldet választották. A magyar nagymama az itthoni anyaföldben nyugszik. Bea újra válaszút előtt áll.

Zétényi Zoltán
Fotó: 2Z Fotó & Média

A mexikói iskola

Mexikóban az oktatás minden szinten állami és magán iskolákban zajlik. Az ingyenes állami iskolákba csak a cselédek és az egyszerű emberek gyerekei járnak. Ők egy rettentően szigorú, apácák vezette, erős angol-spanyol leányiskolában tanultak. Szép kék egyenruhájuk volt nagy fehér gallérral, piros masnival és fehér térdzoknival. Az alsó tagozatban reggel imával kezdik, és az első óra mindig matematika. Előfordul, hogy egy osztályban hetvenen is vannak. Felelés

egyáltalán nincs, de minden hónapban írnak egy nagydolgozatot. Az osztályozás tíz fokozatú érdemjeggyel történik.

Két szupermodell egy családban

Azt mondják, hogy a keverék gyerekek a legszebbek. A szőke magyar asszony és a fekete mexikói férfi két lánya, a fekete Zulejka és a szőke Daniela igazolni látszik ezt a megállapítást. Néhány évvel ezelőtt, még gimnazista korukban beneveztek a Szupermodell versenyre. Jól mérték föl adottságaikat, mert mindketten bejutottak a döntőbe.

A pinyata

December elején, egy nagy papírfigurát megtöltenek édességgel, fölfüggesztik a mennyezetre, s a gyerekek pedig nagy csatakiáltások közepette igyekeznek botokkal leütni a bábot. Mindenki csak egyet üthet, és közben énekelnek. A kihullott édességet megeszik.

Halottak napja

Ez Mexikóban nem szomorú ünnep. Este a gyerekek szépen kiöltöznek, becsöngetnek a házakba, és a jókívánságokért cserébe édességet kapnak. A temetőkben megterítenek, esznek, isznak. A jellegzetes sárga virágokkal és papífűzérekkel földíszített oltárokat készítenek otthon és a városban is, ahova kiteszik a halottak kedvenc ételeit is. Néha még az elhunyt játékait, kedvenc ruháit is elhelyezik a fényképe mellé. A megemlékezésből még az elpusztult kedvenc állatoknak is kijut.

Halételek

A déliek a halat általában chili és fakéregpor keverékével achiotevel ízesítik, összekeverik narancs és citromlével, az egészet banánlevélbe csomagolva megsütik. Kedvenc étel még a ceviche de pescado, ami rákból vagy halból készíthető. Zöld citrommal ízesített vízbe belerakják a halat, négy órán át állni hagyják, és ebben a citromlében pácolódik meg. A hús állaga elég kemény marad, friss korianderrel kevert apróra vágott hagymával és paradicsommal tálalják, tortillával fogyasztják. Nagyon kedvelik a vegyes rákleveseket, a tengeri halászléket. Veracruzban is fantasztikus halételeket készítenek. A pescado a la Veracruzana, itt is elkészíthető. Ez egy ismert mexikói paradicsomos halétel olívabogyóval, csípős paprikával.

Zétényi Zoltán